

TOPLU İŞ SÖZLEŞMELERİ İMZALANANA KADAR AVANS OLARAK YAPILAN ÖDEMELER PRİME TABİ TUTULMALI MIDIR?

Bilindiği gibi toplu iş sözleşmeleri sona erdiğinde yeni toplu iş sözleşmesi hemen devreye girmemekte yeni toplu iş sözleşmeleri imzalanana kadar geçen süre içinde toplu sözleşme bitti diye çalışma sona ermemekte biten toplu iş sözleşmesindeki hükümler üzerinden çalışanlar haklarını alarak çalışmaya devam etmektedirler.

Toplu iş sözleşmesi bitmesine rağmen eski toplu iş sözleşmesi üzerinden çalışma devam ederken yeni toplu iş sözleşmelerinin imzalanıp yürürlüğe girene kadar bir süre geçmekte bu süre içinde taraflar yeni toplu iş sözleşmesi imzalanana kadar doğacak alacağa mahsuben “avans” adı altında ödemeler konusunda anlaşabilmektedirler.

5510 sayılı sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası kanununun prime esas kazançların ve prim kesintisine tabi tutulmayacak olan ödemelerin neler olduğuna ilişkin hükümlerini içeren 80 inci maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde; “Ücretler hak edildikleri aya mal edilmek suretiyle prime tabi tutulur. Diğer ödemeler ise öncelikle ödendiği ayın kazancına dahil edilir ve ücret dışındaki bu ödemelerin yapıldığı ayda üst sınırın aşılması nedeniyle prime tabi tutulamayan kısmı, ödemenin yapıldığı ayı takip eden aydan başlanarak iki ayı geçmemek üzere üst sınırın altında kalan sonraki ayların prime esas kazançlarına ilâve edilir. Toplu iş sözleşmelerine tabi işyerleri işverenlerince veya kamu idareleri veya yargı mercilerince verilen kararlara istinaden, sonradan ödenen ücret dışındaki ödemelerin hizmet akdinin mevcut olmadığı veya askıda olduğu bir tarihte ödenmesi durumunda, 82 nci madde hükmü de nazara alınmak suretiyle prime esas kazancın tabi olduğu en son ayın kazancına dahil edilir. Bu durumlarda sigorta primlerinin, yukarıda belirtilen mercilerin kararlarının kesinleşme tarihini izleyen ayın sonuna kadar ödenmesi halinde, gecikme cezası ve gecikme zammı alınmaz ve 102 nci madde hükümleri uygulanmaz.” hükmü yer almıştır.

Yukarıda belirtilen hükme göre, imzalanacak olan toplu iş sözleşmesindeki muhtemel artışa istinaden imzadan sonra yapılacak ödemeden mahsup edilmek üzere çalışanlara “avans” adı altında yapılacak olan ödemelerin, ücret ve ücret niteliğinde olanlarının; ilişkin oldukları ay/aylar itibariyle, diğer ödemelerin ise ödemenin yapılmış olduğu ay itibariyle prime tabi tutulması gerektiğinden, eğer yapılacak olan bu ödemenin ayrıştırma yapılmaksızın veya tamamının ücret olması halinde tümünün ödemenin yapılmış olduğu ay olarak prime tabi tutulması halinde, daha sonra imzalanacak olan toplu iş sözleşmesine göre yapılacak olan fark tutarlardan aylara isabet eden kısımdan fazla olması halinde bu ayda dahil olmak üzere iptal ve yeniden ek belge verilmesi, diğer ödemeler kapsamında yapılmış bir ödeme ise iptal edilmeksizin işlem yapılması gerekmektedir.

Örneğin; sigortalıların aylık 100 TL ile çalıştırıldığını toplu iş sözleşmesinin 31/12/....tarihinde bittiğini ve eski ücretler üzerinden sigortalıların çalışmalarına devam ettiklerini, 15/5/.....tarihinde(mayıs ayında) 01/01/.....(ocak ayı başından geçerli olmak üzere) tarihinden geçerli olmak üzere yeni toplu iş sözleşmesinin imzalandığı Nisan ayında, imzalanacak olan toplu iş sözleşmesine mahsuben 50 TL ödendiğini, işverenin bu ödemeyi nisan ayı bildirgesinde sigortalının ücretiyle birlikte prime tabi tuttuğunu ve nisan ayı bildirgesinin 100 TL ücret ve 50 TL avans olarak toplam SPEK tutarının 150 TL olarak düzenlendiğini, Mayıs ayında imzalan TİS nedeniyle ücretlere aylık brüt %20 oranında artış yapıldığını ve ödemelerin Mayıs ayı içinde yapıldığını varsaydığımızda;

Ocak ayı bildirgesi spek tutarı= 100 TL

Şubat ayı bildirgesi spek tutarı= 100 TL

Mart ayı bildirgesi spek tutarı= 100 TL

Nisan ayı bildirgesi spek tutarı= 150 TL

olarak verildiğinden, imzalanan TİS uyarınca ocak ayından itibaren verilmiş / verilecek olan bildirgelerin %20 artışla aylık 120 TL olarak düzenlenmesi gerekeceğinden, nisan ayı bildirgesinin avansla birlikte 150 TL olarak verildiği dikkate alındığında $150-120= 30$ TL spek tutarının diğer aylara mal edilmesi gerekmektedir.

Bu durumda nisan ayı bildirgesinin verilmemiş olması ve TİS in imzalandığı mayıs ayı sonuna kadar verilebileceği düşünüldüğünde nisan ayı bildirgesi için iptal verilmeksizin aylık bildirgelerin ocak ile nisan ayı dahil aylık 120 TL spek tutarı üzerinden düzenlenmesi gerekecektir.

Sonuç olarak yukarıda yapılan açıklamalar ve örneğimize göre TİS imzalanana kadar avans adı altında gelecek olan artışlara mahsuben yapılan ödemeler ücret ve ücret niteliğinde ise ait olduğu ay/aylar, diğer ödemeler ise ödemenin yapıldığı ayın kazancına dahil edilmek suretiyle sigorta primi kesintisine tabi tutulacaktır.

BARIŞ ERDEM DANIŞMANLIK SOSYAL GÜVENLİK HUKUKU EKİBİ

